

6

Incipiunt vite sanctorum.

per Diuum Hieronymum traducte.

b **Benedictus deus: qui**
uult omnes homines saluos fieri: & i agni-
tionem ueritatis uenire: qui etiam nostrū
iter direxit ad egyptum: & ostendit nobis
mirabilia magna ad posteritatis memo-
riam profutura. Ex quibus non solum nobis causa salutis ori-
retur: uerum & hystoria salutaris: atq; ad doctrinam pieta-
tis aptissima condiretur: que uirtutis iter agere uolētibus ge-
storum precedentium fide amplissimum tramitem pandit.
Quāuis ad tantarum rerum narrationē minus idonei simus
nec dignum uideatur ingentium rerū exiguos ac paruos fie-
ri auctores: præcelsasq; uirtutes humili narrare sermone: ta-
men quoniam fratrum charitas eorum: qui in monte sancto
oliueti cōmanent. Hoc a nobis frequenter exposcit: ut egypti-
orum monachorum uitam uirtutesq; animi & cultum pi-
etatis atq; abstinentiē robur: quod in eis coram uidimus ex-
plicemus precibus ip̄orum qui hoc imperant iuuandum me
credens aggrediar: non tam stilo laudem requirēs: quam ex
narratione rerum edificationem futuram legentibus sperās
dum gestorū unusquisq; inflāmatus exemplis horrescere
quidem seculi illecebras. sectari uero quietem & pietatis in-
uitatur exercitia. Vidi ergo & uere uidi thesaurum christi in
humanis absconditum uasculis. Quemq; thesaurum reper-
tum nolui tanq̄ inuidus occultare: sed quasi pro multis inuen-
tum proferre in medium & facere communē. Certus quod
quantū plures ex eo fuerint ditati tantū mihi amplius acqui-
ritur. Ego enim fiam locupletior? cum aliorum salus mini-
sterii mei fuerit quesita mercimonio. In principio ergo nar-

a

rationis nostrae adesse nobis precamur gratiam domini nostri iesu christi: cuius uirtute omnia hec pietatis exercitia apud egypti monachos habentur. Vidimus enim apud eos multos patres: coelestem uitam in terra positos agentes: & novos quosdam prophetas: tam uirtutibus animi quam uaticinandi officio sulcitos: quibus ad testimonium meritorum: nec signorum quidem ac prodigiorum de erant officia. Et merito. Cur enim hii qui nihil terrenum: nihil carnale cupiunt: non accipiant celestium potestatem? Non nullos namque eorum ita ab omni malicie contagione ac suspitione uidimus defecatos: ut nec si aliquid mali adhuc gereretur in seculo meminissent. Tanta in eis erat tranquillitas animi: tantusque inoleuerat eis bonitatis affectus: ut merito de eis dictum sit. Pax multa diligentibus nomen tuum. Commanent ergo per heremum dispersi & separati cellulis: sed charitate connexi. Ob hoc autem dirimuntur habitaculis: ut silentii sui quietem & intentionem mentis diuina sectantes: nec uox aliqua nec accursus ullus: aut sermo aliquis ociosus obturpet. Intenti ergo sunt in suo quisque loco & animis uelut boni patris christi expectant aduentum: aut tanquam miles paratus in castris: imperatoris presentiam: uel fideles serui aduentantem dominum sustinent: libertatem sibi pariter & munera largiturum. Omnes ergo hii nullam cibi aut indumenti: aut ullius horum solitudinem gerunt. Sciunt enim quia sicut scriptum est. Hec omnia gentes cogitant: ipsi uero iusticiam & regnum dei requirunt. Et hec omnia secundum promissionem saluatoris apponentur eis. Denique plurimi eorum si in aliquo forte necessariis ad usus corporis egerint: non ad humana perfugia: sed ad deum uersi. Et ab ipso tanquam a patre poscentes: que poposcerint consequuntur. Tanta namque in eis fides est que etiam montibus: ut transferantur ualeat impetrare. Unde & nonnulli eorum irruptiones fluminum in perni-

ciem uicinarum regionum concitatas orationibus represere. Et pede incedentes: alvei fluminis profunda digressi sunt immanesque eius bestias peremerunt. Et plurima atque innumera signa: que a prophetis & apostolis antiquitus gesta fuerant consumarunt: ut dubitari non debeat ipsorum meritis adhuc stare mundum. Sed illud ualde mirum est: cum semper optima queque rara sint & difficilia. In illis tamen utrumque pariter conuenisse: ut ex numero immensi sint: ex uirtutibus incomparabiles. Sunt enim alii in suburbanis locis: alii per rura. Plures autem egregii per heremum dispersi: & uelut quidam coelestis exercitus in procinctu positus: atque in tabernaculis degens: ad obedientiam preceptorum regis sempiterni: armis orationum pugnans. Et scuto fidei ab inimico insidiantem prouectus regnum sibi celeste conquirat. Sunt ergo ornati moribus: quieti: lenes: tranquilli. Et charitatis uinculis uelut quadam germanitate constricti. Ad emulationem uero uirtutum: certamen ingens exercent & agones. Studet enim unusquisque clementior alto humilior: benignior: ac patientior inueniri. Si quis autem sapientior ceteris fuerit: hic ita communis erga omnes: & mediocris existit: ut secundum mandatum domini. Omnium minimus: & omnium seruus esse uideatur. Quia ergo dei munere donatum mihi est & uidere eos: & interesse conuersationi eorum: de singulis iam nunc que ad memoriam dominus reduxerit enarrare temptabo: ut & hii qui non uiderunt eos in corpore opera eorum discerent: uitamque perfectam lectionis indicio colligentes: ad emulationem sancti operis inuitentur: & perfecte patientie palmam requirant.

Sequitur uita sancti Eulogii.

Incipit de Eulogio.

u Idimus & alium sanctum eulogium nomine qui in offerendis sacramentis tantum gratiæ acceperat a domino: ut uniuscuiusq; accedentiū merita culpaq; cognosceret. Deniq; ex monachis quosdā uolentes accedere ad cōmunionem retinuit dicens: quomodo ausi estis accedere ad sacramenta: cū mens uestra & propositum sit in malo. Deniq; aiebat. Tu hac nocte habuisti cogitationes fornicandi. tu uero dixisti in corde tuo: nihil interest siue iustus ad sacramenta siue peccator accedat. Alius dubitationē habuit in corde dicens: quid enim me sanctificare cōmunio potest? Hos ergo singulos remouebat a cōmunionē sacramēti. & dicebat eis: recedite paululum & agite poenitentiam ut purificati per satisfactionem & lachrymas digni habeamini cōmunionis xp̄i. amen.

Incipit de Apellem.

u Idimus & alium presbyterū in uicina regiōe Apellem uirum iustum. Hic faber erat ferri & quę necessaria erant fratribus operabatur. Quodam autē tempore cū ad fabrilia opera uigilaret in silentio noctis: conuersus est diabolus in forma mulieris speciose quiddā operis ei deferens. Tū ille areptum manu nuda de fornace ferrum candens in faciem eius iecit. At ille clamās & eiulans aufugit. ita ut omnes fratres qui in circuitu commanebāt eiulatum eius fugientis audirent. Et ex eo uir ille in usu habuit ferrum candens in manu nuda tenere nec ledi. Ad hunc ergo cum uenisset & humanissime nos suscepisset: poscebamus ab eo ut nobis uel de suis uel de eorum quos præcipuos in conuersatione scieret: sanctis uirtutibus loqueretur. Tum ille. Est inquit in hac heremo uicina frater quidam nomine Iohannes: ætate prouectus uita & moribus atq; abstinentia cunctos præcellēs. Hic primo cū secessisset ad heremum tribus continuis annis sub cuiusdā saxi rupe stās semper orauit: ita ut nunq̄ omnino resederit: neq; iacuerit somni autē tantū cepit. quātū stās ra

pere potuit: cibum uero nunq̄ nisi die dominica. Presbyter enim tunc ueniebat ad eum: & offerebat pro eo sacrificium idq; solum & sacramentum erat & uictum. Hunc quadam die sathan subripere uolens. tráfigurauit se in presbyterum qui uenire ad eum solebat. Et preueniens horam solitam simulat se sacramentorum gratia uenisse. At ille uigilanter intelligens fraudem: cum indignatiōe quadam ait ad eum. Omnisq; dolose fraudis pater o inimice totius iusticię nō desinis seducere animas xp̄ianas: sed ausus es etiā ad ipsa te immergere terrifica & sacrosancta mysteria. At ille respōdit ei. Putaui inquit q̄ possē te lucrifacere: sic enim & aliū quendam ex uestris decepsi: ita ut mente excideret & perderet sensum. Quem cum credentem mihi insanum reddidisset: tot iusti orantes pro eo: uix eum restituere potuerunt. Et hæc cū dixisset demon aufugit ab eo. Erat autem supradictus uir persistens in opere coepto atq; in oratione perdurās. Pedes uero eius ex eo quod multo tempore immobiles fuerant dirūpebantur: ita ut sanies ex eis proflueret. tres autem cum cōplerentur anni uenit angelus domini: & ait ad eū. Dominus iesus christus & spiritus sanctus susceptis orationibus tuis et corporis tui cicatrices sanat & coelestis cibi idest uerbi & scientię diuine tibi abundantiam donat. Et contingens os eius ac pedes & ab ulceribus eum sanum reddit: & repletum scientię & doctrine gratia: famē cibi sentire non fecit. Iubet autē transire eum ad alia loca & heremum circūeuntem uisitare etiam alios fratres & edificare eos in uerbo & doctrina domini. Dominica tamen die ad eūdem semper reuertebatur locum: simili modo sacramentorum gratia. Reliquis uero diebus etiam opus manuum faciebat: & operabatur iumentorum cingulas ex palmarum foliis texens: ut in illis locis haberi moris est. Quodam uero tempore claudus aliquis ire ad ipm uoluit: ut ab eo curaretur. Contigit autem ut animal quo utebatur cingulum manibus hominis dei factum habe

ret. Cum ergo imponeretur supra iumentum. statim ut cō-
tulerunt pedes eius cingulum sanus effectus est. Sed & qui-
buscumq; egris benedictum panem misit: statim ut ex eo p-
ceperunt sanati sunt. Et alias multas uirtutes & sanitates p-
eum dominus impleuit. Habuit autem uir dei & hanc gra-
tiā pene super ceteros homines: ut uniuscuiusq; fratrum de
uicinis monasteriis conuersatio ei uelaretur. Ita ut scribe-
ret ad patres ipsorum & commoneret quod ille & ille segni-
tur agunt nec rectum in timore dei ppositum gerunt. ille ue-
ro & ille in fide & animi uirtute proficiunt. Sed & ad ipsos
patres scribebat. Alius quidem quod multum tediosus esset
erga fratres & pusillanimus erga paciētiam. Alius uero qd
bene & constanter ageret & sufficienter cōsolaretur fratres
& quid huic meriti pro uirtutibus: quid uero illi correptionis
immineret a dño pignauia p dicebat. Et ita eorū q absentes
erant actus & causas ac merita uel negligentias describebat:
ut audiētes hui de qbus dicebat cōscientia cōuicti negare non
possent. Docebat tamē omnes ut a uisibilibus & corporeis
animos ad inuisibilia & incorporea trāsferrēt. Tēpus. n. inqt
est: ut ad huiusmodi studea transeamus. Neq; n. semp pueri
& semp infantes esse debemus: sed aliquādo iam ad specialia
& altiora cōscendere: & uitorū sensum capere atq; ad perfe-
ctiorē subire intelligentiā: ut possimus uirtutibus animi cōse-
nescere. Sed & multa alia de hoc uiro sanctus homo dei nar-
ratiōe fidelissima cōmendauit. quę cūcta cōscribere & lōgū
uidetur & pro magnitudine sui: nonnullis fortasse audientiū
uix credibile.

Incipit de Ioanne.

Rat in ipsis locis uir sanctus ac totius grē bono re-
pletus loānes nomine: In quo tāta erat cōsolatiōis
grā: ut quacūq; moesticia quocūq; tedio oppressa
fuiisset anima: paucis eius sermonibus alacritate & leticia re-
pleret. Sed & sanitatū grā plurima ei a deo donata fuisse. In

aliis quoq; quā plurimis locis egypti sparsim seruos dei uidi-
mus sanctos uirtutes multas & mirabilia faciētes: & totius
gratię dei plenos: sed paucos ex multis memorauimus. De
omnibus enim explicare supra uires nostras est: nam de his
q; superiore thebaide idest circa ipsam sienem habitare di-
cuntur: auditu solo comperimus quod pene his quos uidi-
mus celsiores illi & magnificentiores omnibus habeantur.
Accedere uero ad ipsos pro itineris periculo nequiuimus:
quia quāuis omnia illarū partium loca latronibus incurserūt.
Illa tamē quę ultra ciuitatē lico sunt etiam barbaros patium-
tur. Et ideo nullus nobis accessus ad eos fuit: quia reuera nec
eos quę superius memorauimus absq; periculo uidimus:
Namq; septies in hac itinere periclitati sumus: in octauo au-
tem sicut scriptum est non tenuit nos malum deo nos in om-
nibus protegente. Deniq; semel per quinq; dies ac noctes
incedentes per heremum siti ac lassitudine periclitati sumus.
Alio quoq; tempore incurrimus loca in quibus est conual-
lis quę quendam humorem ex se ipsa gignens salsum: quem
continuo calor solis uelut hyemalis pruinas in glaciem: ita in
salem stringit: & tanq; sudes acutas ex ipso sale efficit. Atq;
ita omnia illa exasperantur loca: ut non solum nudos pedes
ut eramus nos. sed & calciamentis munitos terebret ac seca-
ret. In his ergo inuenti magno cum periculo uix euasimus.
Tertio cum nihilominus per heremum pergeremus incur-
rimus uallem quendam humorem ex semetipsa exhalan-
tem cuius lacū foetido coeno repletū transiere cupiētes usq;
ad latera decidimus. Cūq; pene i eadem mergeremur excla-
mātes ad dominum uocē psalmi ptulimus dicētes. Saluum
me fac deus quoniam introierunt aque usq; ad animam me-
am: infixus sum in limo profundi & non est substātia. Quar-
tum periculum pertulimus in aquis quibusdam quę ex inun-
datione nili remanserant: quibus triduo continuo afflicti uix
euadere potuimus. Quintum periculum fuit nobis a latro-

a iij

nibus: cum secus mare iter ageremus: qui per decem milia passus insequentes nos. quos perimere ferro non potuerunt pene exanimis reddiderunt fuga. Sextum discrimen nobis in ipso flumine nili fuit: nauigantes pene submersi sumus. Septimo in stagno quod marię appellatur uento seuiente in quadam insulam eieci sumus: hyeme grauissima super nos & tempestate feruente: erat enim tempus quo epiphanię sperabatur dies. Octauum autem fuit. quod cum ad nitrię monasteria ueniremus: locum quendam incidimus: in quo refluxus nili aqua residens ueluti stagnum quoddam effecerat in quo multę bestię precipuę crocodilli erant plurimi. Qui cū ad tēpus ad solē exissent: resoluti iuxta ora stagni iacebāt ut ignorantibus nobis mortui uiderentur. Et cū accederemus ad uisendam mirandamq; magnitudinem bestiarum quas exanimis putabamus. Continuo ut sonitum pedum senserunt: excitatę irruere. & insectari nos uehemēter coeperunt. Nos autem magno cum clamore & metu: nomē christi domini inuocauimus: cuius misericordia affuit: & bestię quę cōtra nos insurrexerant: quasi angelo dei sancto repellente protinus in stagnum reieci sunt. Nos autem cursu intento ad monasteria festinauimus: gratias agentes domino deo nostro qui nos de tantis periculis liberauit: & ostendit nobis tāta mirabilia. Ipsi gloria & honor in perpetua secula. amen.

Incipit de Beno.

Idimus & alium senem: mansuetudine omnes homines precellentem Benum nomine. De quo adseuerabant fratres qui cum ipso erant. quod neq; iuramentum unq; neq; mendacium de ore eius processerit: neq; ullus hominum iratum uiderit eum aliquando. aut sermonem superfluum ociosumq; proferentem. Sed erat uita eius in summo silentio. moreq; tranquilli. & per omnia q̄si angelici ordinis uir. Humilitas quoq; immensa: & omnibus pro nihilo semetipsum ducens. Deniq; nobis multum rogā

tibus ut aliquem sermonem ab eo edificationis audiremus. uix impetrare potuimus: ut pauca nobis de mansuetudine loqueretur. Sic aliquando dum bestia quędam quę hypopotamos appellatur regionem sibi proximam uicināq; uastaret: rogatus ab agricolis uenit ad locum. Et cum immanem beluam peruidisset: ait ad eam. Precipio tibi in nomine Ihesu christi: ne ultra uastes hanc terram. Tum illa quasi ab angelo effugata: nusquam omnino comparuit. Simili modo etiam crocodillum ab eo alio tempore fugatum perhibebant.

Incipit uita Thais meretricis.

Vedam fuit meretrix nomine Thais tate pulchritudinis ut multi propter eā uenditis substantiis suis ad ultimam peruenirent paupertatem. Sed & litibus amatorum inter se confertis: frequenter sanguine iuuenum puelle limina replebantur. Quę cum abbas Paphnutius comperisset sumpto habitu seculari & uno solido profectus est ad eam in quandam egyptii ciuitatem: deditq; ei solidum quasi pro causa peccati. At illa accepto pretio dixit. Ingrediamur domum. Cumq; illum ingressum ut lectum preciosis stratum uestibus ascenderet inuitaret: dicit ad eā. Si est interius cubiculum in ipsum eamus. Illa autem dixit. Est quidem sed si hominem ueris in hoc exteriori cubiculo nullus ingreditur: si uerum dñi nō est locus qui diuinitati eius abscondatur. Quod cum audisset senex dicit ei. Et scis esse deū. Cū autem illa respondisset & deum se scire & regnum futuri seculi nec non & tormenta peccatorum. Dicit ei senior. Si ergo hec nosti: cur tantas animas perdidisti: ut non solum pro tua sed pro illorum reddita ratione damneris. Quod cum thais audisset: prouoluta ad pedes eius cum lachrymis exorabat dicens. Scio esse poenitentiam pater. & confido remissionem peccatorum a te sortiri tantum peto tribus horis inducias: & post hec quodcumq; iusseris faciam. Cumq; illi

locum abbas constituit: in quo uenire deberet: illa disce-
dens collectis omnibus quecumque ex peccato susceperat p-
latiſque in medium ciuitatis ignem apposuit populo expe-
ctante. exclamauit dicens. Venite omnes qui peccastis me-
cum: & uidete quomodo ea que mihi contulistis exuram.
Erat autem precium rerum librarum auri quadringenta-
rum. Que cum omnia combuisset & ad locum quem ab-
bas constituerat perrexiſſet. Ille reperto uirginum mona-
sterio: in cella parua illic eam concludens hostium celle plu-
bo obserauit: paruamque reliquit fenestrellam per quam illic ui-
ctus modicum inferretur. Iussitque ei diebus omnibus pa-
rum panis & paululum aque a ceteris ministrari. Cum au-
tem ostio plumbato abscederet: ait ad illum thayses. Quo-
iubes pater: ut utilitatis mee faciam necessitatem? At ille re-
spondit. In cella sicut digna es. Cumque ab eo iterum quem-
admodum deberet orare: requireret dixit ei. Non es digna
nominare deum: neque in labiis tuis nome diuinitatis eius as-
sumere: sed nec ad coelum manus expandere: quonia & la-
bia tua iniquitate plena sunt: & manus tue sordibus sunt pol-
lute: tantummodo sedes contra orientem respice & hunc
sermonem solum frequenter iterans dic. Qui plasmasti me
miserere mei. Cum ergo tribus annis fuisset inclusa: con-
doluit abbas paphnutius: & mox profectus est ad abba-
tem Antonium: ut ab eo requireret si remisisset illi deus an-
non? Cum ergo peruenisset ad eum: & totam illi causam
subtiliter narraſſet. Conuocatis discipulis suis abbas Anto-
nius: precepit ut illa nocte omnes uigilarent: & in oratio-
ne persisterent singulatim. Quatenus uni ex his declararet
deus causam: pro qua abbas paphnutius ueniſſet. Cumque
singuli discessissent: atque incessanter orarent. Abbas Paulus
maior discipulus abbatis Antonii: uidit subito in coelo le-
ctum uestibus preciosis adornatum: quem tres uirgines cla-
ra facie custodiebant. Cumque ipse diceret non alterius hec

gratia nisi patris mei Antonii: uox ad eum facta est. Non
est patris tui Antonii: sed Thayses meretricis est. Quod
cum mane facto abbas Paulus retulisset. Cognita dei uo-
luntate abbas Paphnutius discessit: & profectus est ad mo-
nasterium in quo fuerat reclusa. hostium quod obtruserat
dissipans. Illa uero petebat adhuc ut ita permaneret inclu-
sa. Cum uero aperuisset ostium dixit. Egrede: quoniam
dimisit tibi deus peccata tua. Illa uero respondit. Testor de-
um quia ex quo hic ingressa sum: ex omnibus peccatis meis
que feci: ut sarcinam statui ante oculos meos. Et sicut non
discessit anhelitus de naribus meis una hora: sic non disces-
serunt peccata mea ab oculis meis: sed flebam semper illa
conspiciens. Cui abbas Paphnutius respondit. Non solum
propter poenitentiam remittet tibi deus peccata tua: sed
quia hanc cogitationem habuisti semper in anima tua. Et
cum inde exisset: quindecim diebus superuixit tantum: &
pauſauit in pace. Ergo & nos dilectissimi eius exemplum
imitemur: ut sicut ipsa: ita & nos ad poenitentiam conuer-
tamur: ut remissionem nostrorum facinorum inuenire me-
reamur. Non enim uult deus mortem peccatoris: sed con-
uertens eum ad se uult uiuificare. Sic enim ait. Gaudeo su-
per uno peccatore penitente magis: quam supra nonagin-
ta nouem iustis: non indigentibus poenitentia. Nos igitur
fratres dominice uoci obediens: & omnia adimplentes
ad coelestem mereamur ianuam cum beata Thayses pro-
perare gaudens: ut cum ea simul dominum nostrum ie-
sum christum glorificemus. Qui cum patre & spiritu san-
cto uiuit & regnat deus per omnia secula seculorum. Amen.

FINIS.

**Plutarchi libellus de differentiâ inter odium & inuidiam
per Lodouicum odaxium e greco conuersus.**

nihil fere ab odio differre inuidiâ: sed idē esse
plane uideť. uitia enī multitudinē hamorū si-
milia sunt: quę si cū pendētibus ex ip̄is affecti-
bus huc atq; illuc moueant: pluribus inter se
nodis atq; implicatiōibus cōnectunt: ip̄e uero quēadmodū
in egritudinibus accidit alię ob aliarū dolorē cruciant. foel-
ix enī tam eū q̄ odia gerit: q̄ inuidū torquet iccirco beniuolē-
tiā utriq; oppositā putamus. Nihil enī est aliud q̄ bonorū er-
ga proximū uoluntas: odiū uero atq; inuidiam eisdem animi
affectus esse quippe qui contrariam beniuolētię optionem
habent: sed quando non eque idem similitudines ut differē-
tię diuersum faciunt per has perscrutemur indagemusq; ab
ip̄o horum affectuum genere exordium sumentes. Nasci-
tur itaq; odium ex opinione quā habemus: q̄ is quem odi-
mus: malus sit: aut in uniuersum aut quantum ad nos attinet
Cum enim fieri sibi iniuriam nōnulli putant: ad gerēda odia
promptiores redduntur. Afferentes igitur iniuriam & ma-
los homines oderunt: & iniquo animo ferunt. Inuidēt ue-
ro his dumtaxat qui foeliciter uiuere uideťur. Quapropter
inuidia quidem indeterminata ē perinde atq; egritudo ocu-
lorum: quę ad omnem splendorem turbatur. Odium uero
certis clauditur terminis: cum semper in aliquibus subiectis
permaneat. Pręterea odium est etiam erga animalia ratiōe
carentia. Feles enī cataridesq; nōnulli oderunt & rubetas &
serpētes. Germanicus uero neq; gallū aspicere poterat. At
psarū magi mures interficiebāt: tum quia illos oderant: tum
quod diis imortalibus eius generis animal molestū eē arbi-
trabant: quod arabes quoq; & etiopes faciunt. Inuidia uero
dūtaxat hominis & erga hominem ē. Neq; enī inuidere in-
ter se fere possunt: cū nullū de foelicitate alterius iudiciū ha-
beant: neq; gloria aut de decore moueant: q̄bus rebus inui-

dia augeri maxime solet. Odiū uero & inimicias inuicē exer-
cēt: pugnatq; inter se quasi aduersus quosdā infidos. Aquilę
enim draconesq; inter se pugnat. Cornices & noctuę. Egi-
thali & acantilides: quorum nec cruor quidem cū interfecti
fuerūt cōmisceri potest. q̄ si forte miscueris rursus fluit sepa-
raturq;. Credibile uero est & maximū illud tā leonis in gal-
lū: q̄ elephanti in aprū odiū ex timore natū esse. Quod enim
timēt: facile oderunt omnes. Hoc igitur inter odium inui-
diāq; uideť interesse: q̄ illud in brutorū etiā natura cōperiat:
hec humanū genus non excedat. Ad id accedit q̄ iuste inui-
dere nemo q̄q; pōt. Neq; enī ad foelicitatē suā q̄spiā iniurius
& tñ inuidiosus ē. Odio uero cōplures iuste habent: sicut hi
quos odio dignos appellamus: q̄ neq; malorū cōsuetudinē
fugiūt: neq; abominant: neq; iniquo aīo ferūt. Magnū uero
huius rei argumētū ē: q̄ nōnulli odio se hēre q̄ plurimos fatē-
tur: inuidere se alicui negāt. Odiū enī malorū laudabile ē: iccir-
co fratris Lycurgi filiū charilaū sparte p̄fectū pbū & clemē-
tē uirū laudātibus q̄busdā collega eius & quomodo inq; p̄-
bus ē charilaus: cū ne in malos qdē sit acerbus. Therisitę qdē
turpitudinē corporis uarie ac multifariam poeta descripsit.
Peruersitatē uero morū breuiter & fere uno uerbo cōclufit.
Odit & hūc magnus pelides odit Vlyxes. Maximus enī p̄-
uersitatis cumulus ē optimis uiris inimicū esse. Atq; inuidere
se oēs negāt: qd si q̄s id eis ostēdere conet: mille excusatiōes
afferūt iratos se eē aut metuere hominem aut odisse dicētes
aut alia quauis rōne huius affectiōis nomē obūbrantes ac te-
gētes: q̄ si hec sola animi egritudo celāda sit. Necessē ē igitur
huiusmodi egritudines: sicuti plātas hisdē & nutriti & coale-
scere: & alię q̄ppe aliis facillime accedūt. Oderūt itaq; quęq;
maxie: ut maxie p̄ficere i uitis cernūt. his uero magis inuidēt:
quos ad uirtutē rectiore tramite p̄cūtes ituenī. Quo circa
Themistocles cū adhuc adolescēs cēt nihil splēdidū a se fieri
dicebat. Neminē enī adhuc se inuidū hēre. Et enī quēadmodū

cantarides letioribus frumētis & uiridioribus rosis maxime
innascunt: ita inuidia eos p̄cipue tāgit: q̄ boni sūt quiq̄ ad uir
tutē gloriāq̄ grassari uident. Rursus ecōtrario magnitudo
uitiorū odiū auget. iccirco calūniatores socratis utpote q̄ ad
uitiorū culmē puenerāt adeo oderūt uiri Atheniēses aduersa
tiq̄ sunt: ut neq̄ eis ignē accēdere nec querētibus r̄ndere nec
q̄ illi sese abluissent aqua uti uoluerit: sed eā pinde ac sceleratā
effundi iusserint: donec illi cū p̄peti odiū amplius nō possent
sus̄p̄ēdio uitā amiserūt. Foelicitatis uero magnitudo ac splē
dor sēpe nūero iuidiā extiguit. Neq̄ enī credibile ē Alexādro
aut cyro inuidere quēpiā impitātibus & cūctorū iā dñis. Sed
quē admodū sol ei⁹ umbrā: supra cuius caput asiterit suis asp̄
gēs radiis aut prorsus extiguit aut lōge minorē reddit: ita &
foelicitas cū magnā nacta altitudinē fuerit & supra inuidiē ca
put splēdorē suū sparserit eā attenuat expellitq̄ inimicorū aut
amplitudo ac potētia odiū haud q̄q̄ minuit. ideoq̄ Alexāder
inuidū habuit neminē. Exosos uero cōplures: a q̄bus tādē p̄
isidias interfectus ē. Simili modo ifoelicitas inuidos q̄dē cō
pescit: inimicitias uero nō tollit. Oderūt enī etiā hostes ad ex
tremā redactos calamitatē. At nemo ē: q̄ miseris inuideat: ic
circo illud a quodā e nr̄is sophistis nō sine ratiōe dictū: iuidos
homines libēter cōmisceri. Quapropt̄ hanc quoq̄ nō paruā
horū affectuū differētiā esse arbitramur q̄ odiū neq̄ foeli
ces neq̄ fortunatos deserit: inuidia ob utrūq̄ excessū facile cō
minuit iā uero ex cōtrariis potius id ip̄m cōsideremus Dissol
uūt p̄fecto inimicitias odiūq̄: si aut sibi psuaserint nulla sese in
iuria affectos esse: aut quos uti malos oderāt bonos cōpere
rint: aut tertio bñficiis placati fuerint. Extrema. n. gr̄a ut Thu
cidides inqt: & si minor sit: oportunū tñ nacta tēpus maiore
interdū iniuriā dissoluit. horū uero primū inuidiā certe nō mi
nuit. Quālibet enim a principio sibi psuadeāt nullā sibi iniuriā
inferri: nō tñ a liuore abstinet: nā reliqua duo augēt potius in
uidiā. His enim inuidēt magis q̄ boni uident tāq̄ summū bo

nū uirtutē cōsecutis. Quod si q̄ a foelicibus beneficia accipiāt
dolēt illis tū ob uolūtātē tū ob potentiā inuidētes. Illud enim
uirtutis ē hoc foelicitatis utrūq̄ bonū. Quapropt̄ odiū & iui
dia oīno diuersi affectus sunt. Si q̄d his rebus illud q̄d cessat:
hęc autē torquet & crescit iā uero ip̄am utriusq̄ affectus ele
ctionē cōsideremus. Habētis. n. odiū ē obesse uelle. & eni po
tentiā eius ita diffiniūt dispositio nē quādā ac curiosam male
agēdi uolūtātē. Ab inuidia uero hoc abest: neq̄ enī inuidi mul
tos e p̄pinquis & domesticis suis perire ueliēt neq̄ ad extre
mā miseriā redigi. sed foelicitatē eorū graui animo ferūt pro
hibētq̄ si possunt eorū gloriā ac splēdorē: extremā uero cala
mitatē nō optāt sed si pinde ac ex altissimis e dibus eā partē: q̄
suas obscuriores reddit: deposuerint bñ secū agi existimāt.

Plutarchi de differentia inter odiū & inuidiā. Finis.

Basilii Oratio de inuidia e greco in latinū
conuersa per Nicolaum perotum.

b Onus ē deus & bonorū merētibus largitor. Ma
lus diabolus: & omniū malorū auctor. At sicuti
bonus nemini unq̄ inuidet: ita diabolus cōtinuo li
uore uexatur. Fugiamus igitur fratres affectum

inuidiē: ne operum aduersarij nostri particeps fiamus: ne ue
eiusdem criminis rei peragamur. Etenim si elatus superbia
in diaboli iudiciū incidit: quo pacto inuidus p̄paratā diabo
lo poenā euitare poterit? Inuidia. n. nullū pernitiosus crimē
humanis est ingenitū mentibus. Quod licet inuidioso nullā
afferat molestiam. P̄cipuū tamen & intestinū inuidi malū
est. Nam sicut rubigo ferrum: ita inuidia animū hominis ubi
insita est cōsumit. Vel potius quemadmodū uiperas tradūt
uētre in quo genitę sunt corroso nasci: eodē modo liuor op
pressum exēdit animū. Inuidia enim ē dolor ex proximi com
modo pueniens: quapropter neq̄ cure neq̄ sollicitudines in
uidū ullo tempore deserūt. Fertilis est uicini ager: affluit om
nibus ad uictum necessariis domus. Honoros uiro non deest.

Hęc omnia alimentū morbo ministrāt: & solitudinis quę
dam additamenta sunt inuido. Quapropter nihil differt ab
homine nudo: qui ab hominibus cędatur. Fortis est quispiā
in offensa ualitudine. Hoc inuidū macerat. Alius ob pulchri
tudine est iucūdiior. Hęc alia inuido plaga. Hic uirtute pru
dentia: dicendi uiribus multis antecellit conspicitur ab omni
bus. In administratione habet. Alius diues: honoratus: in dā
dis numeribus splendidus: inferendo indigentibus subsidio
liberalis. Ideo q̄ maximā apud eos: quos sibi beneficiis deuin
xit: laudē consecutus fuit. Hęc quoq; quasi quędam uulnera
mediū inuidi hoīs inficiūt pectus. Est & illud in hac egritu
dinem molestissimum: q̄ dolorem suum detegere nemini pōt
Sed defixos in terram tenens oculos dirumpitur dolore: &
egritudine cruciat. interrogatus uero quo morbo tāto ope
perturbetur: pudet eū diuulgare calamitatem suam: q̄ inui
dus sit: q̄ sollicitus: q̄ ob fortunas amici concipiat animo do
lorem: q̄ fratris foelicitatem queratur. Deniq; q̄ bonorum
alterius aspectū pati non possit. Sed proximi sui cōmoda su
am faciat calamitatem. Hęc enim diceret inuidus. Si uera lo
qui uellet. At quando hanc nemini equaliū detegere potest.
in profundo pectoris egritudinem fouet: quę uiscera eius ex
cedit: consumitq;. Quapropter nec medicū eius egritudinis
inuenit: nec medicinam ad id genus morbi conducibile re
perit. q̄q̄ nōnulla de huiusmodi medicamētis scripta extēt.
Sed semp̄ unum eius egritudinis remedium expectat. Ut ali
quem ex his quibus inuidet ruentem cernat. Hic odii termi
nus est inuidiosum aspicere e fortunato infoelicem factum.
Eteū q̄ antea omnibus erat cōspicius calamitosum uidere.
Tunc letat cū illū lachrymantē cernit cū ruentē intuet & for
tunato qdē nequaq; gratulatur. Infoelici uero socias iūgit la
chrymas & mutationē uitę e qbus i quę redactus sit nua que
rit nō ob humanitatē misericordiāq; p̄terita uerbis extollēs
sed ut grauiorē illi faciat calamitatē suā. Filiū post obitū lau

dat: & innumeris ornat p̄coniis q̄ bonę indolis fuerit: q̄ in
geniosus: q̄ in omnibus rebus agendis idoneus. Cuius lau
des dum uiuebat nunq; summis labiis attigisset. Quod si cō
plures ei rei assentiētes cernat: mutata sentētia rursus inuidet
mortuo. Diuitē post occasum eius admirat: pulchritudinem
corporis robur: bonā ualitudinē. Postq̄ in egritudinem quis
inciderit: laudat extollitq; in summa p̄ntium qdē hostis: per
ditorū amicus est. Quid igit hoc morbo perniciosus: corru
ptio uitę: pditio nature: inimicus earum rerū quę nobis a deo
cōcesse sunt. Ipsi deo cōtrarius est. Quid principiū illud ma
lorū omniū demonē i inimicicias cū hūano genere ipulit? &
nēpe inuidia: ob quā dei hostis manifeste dephēsus ē. Deo q
dē iratus ob beneficentiā eius erga hūanū genus: ipsum uero
hominē qn̄ deū nō poterat: infestās. Hęc eadē fecisse uidetur
Cayn quoq; primus demōnis discipulus: & inuidiā atq; ho
micidium ab ipso edoctus germanas iniquitates. Quas pau
lus quoq; cōiunxit: cum diceret repletos inuidia homicidio.
Quid igitur fecit: uidit illū a deo honoratum: atq; peremit:
ut honorantem offenderet. Cū. n. ad oppugnandum deum
minus idoneus esset: ad perimendū fratrem conuersus est. Fu
giamus quęso fratres hanc egritudinē magistrā inimicicia
rum cū deo: homicidii matrē: confusionē nature: affinitatis
ignorationem: irrationabile calamitatē. Quid doles homo
cū nihil molesti passus sis? Quid si cui bōi quippiā sors con
cesserit graui ferēs animo? cū nihil tuis detrahat bōis. Quid
si eū q̄ de te benemeritus est: odisti. Nōne tuē ipius inuides uti
litati? Qualis erat Saul: q̄ multitudinē illā acceptorū bñficio
rū causam uoluit esse inimiciciarū cōtra Dauid. Et. n. princi
pio qdē suauissima illa harmonia: & diuina musice furis libe
ratus: hasta liberatorem suū traicere conatus est. Deinde ue
ro una cum uniuerso exercitu a manibus hostiū redēptus: &
si ingentē illū propter Goliath pudorē euitasset Tamē qn̄ de
cuplū laudis a cantātib; saltatriculis Dauid tribuebat dicen

b

tribus percussit Saul mille: & David decem milia. Ob hanc unam uocem & ipsa ueritate comprobatum testimonium. Primo homicida fieri: ac per insidias illum interficere conatus est. Deinde cum profugum fecisset: non tamen in circumstantiis finem fecit. Sed tandem coacto exercitu cum tribus millibus electorum aduersus illum perfectus omnem provinciam solitudinem lustrauit. Quod si quis inimicium causam percussitatus fuisset: mandisset perfectum eius se uiri meritis ad id compulsum esse: quod quo tempore illum persequeretur in somno comprehensus paratus morti: obiectus hosti: rursusque a uiro iusto ac ei manus inferre uolenti liberatus: neque hoc beneficio ad misericordiam inclinatus est. Sed rursus compauit exercitum: rursus illum persecutus fuit: donec iterum intra speluncam captus illius quod uirtute splendidior reddidit. Suam uero puerilitatem fecit aptior. Intractabilis inimicium species inuidia est. Qui enim alia causa dissidet: mitiores interdum beneficiis sunt. Inuidi uero & malemorati homines magis excadescunt. Quo enim maiora in inuidum merita conferunt: eo magis dolet: turbatur: egro fert animo. Plus namque doloris ob facultatem beneficii suscipit quam ob collecta in eum beneficia uoluptatis. Quam feram morum puerilitatem non superant. Quod a deo agreste animalitate non uincunt. Canes apud nos nutriti mitissimi sunt. Leones a nobis educati mansuescunt. Inuidi uero beneficiis importuniores reddunt. Quid generosum illum Ioseph in seruitute redegit. Neque inuidia fratrum: ubi admirari licet: quam rationis expertis hec egritudo sit. Cum enim exitum somniorum timeret: seruum fecerunt fratrem suum: pende ac si seruus nullo tempore adorari posset. At qui si uera erant somnia: quo pacto exitus illorum propulsari poterat. Sin false uisiones quod obrere decepto inuidebant. Iam uero illorum sapientia in seipos recidit. Quibus enim artibus uitare futura posse rati fuerant: his apertum futuris iter prebuere. Nisi enim uenisset: nunquam in uincula coniectus fuisset: nunquam cum ministris pharaonis familiaritatem inisset: nunquam somnia rimatus esset. Quibus rebus egypti principatum obtinuit: & a fratribus quod ad eum ob penuriam frumenti ue-

nerat: adoratus est. Verte cogitationem tuam ad maximam omnium inuidiam: & que in maximis contingit. Hec perfecta contra saluatorem et iudeorum insaniam progressa est. At quod obrere illi inuiderunt. Neque ob miracula eius: que miracula erant. Indigentium salus: nutriebant esurietes: & nutriendum persequerentur. Resurgebant mortui: & uiuificati inuidebant. Expellebant demones: & expulsi insidiabant: mundabant leprosi: claudi ambulabant: audiebant surdi: & ceci uidebant. At beneficium ipse fugabat: tandemque eum quam mortalibus gratificatus fuit: neci tradiderunt redemptorem hominem uerberantes: & iudicem orbis pagetes reum. Ita ad omnes inuidie mala peruenire. Et hoc uno telo a principio orbis usque ad finem seculi humane uite hostis diabolus uulneratos prostratosque perdere nititur. hic nostris calamitatibus gaudet. hic ob inuidiam decidit: & ut nos quoque eodem crimine ruamus omnes adhibet machinas. Quapropter sapientissimus uir merito nos hortabatur: ut inuidorum conuiuia fugeremus per ea que in conuiuio huiusmodi solet: familiaritatem omnem uite consuetudinem intelligens. Quae admodum summam adhibemus curam: ut aridos surculos longius ab igne amoueamus: ita per uicibus admittendum est: ut inuidorum amicitiam consuetudinemque fugiamus extra inuidie tela sistentes. Neque enim aliter inuido uti possumus: nisi ipsius similes fiamus. quod quidem iuxta Salomonem uiro emulatio a socio eius. Et perfecta ita se habet. Non enim egyptio inuidet scythae: sed gentilis sui unusquisque emulus est. Et ex gentilibus quod ignotis nemo inuidet: sed notis & his quidem uicinis: aut eodem questu aliaue similitudine secum coniunctis. ex his uero coetaneis maxime & propinquis & fratribus: at sicuti erugo precipua est frumenti calamitas: ita inuidia intestinus amicitie morbus. ceterum illud in hac egritudine laudaret quisquam. Quod quo uehementius inuidia afficit aliquis: eo maiorem suscipit molestiam. Et quae admodum sagitte: que uelocius emittuntur si firmum aliquod durumque inuenerit obstaculum in eum a quo emisse sunt: repelluntur: ita inuidie tela cum nihil inuidioso obesse possint: inuido

b ij

plagas inferūt. Nā quis unq̄ quātūlibet se crucians tantillū p
ximi sui bonis detraxit. Et q̄q̄ seipm̄ quasi liquefactus dolo
re consumpserit: iā uero & ip̄is serpētibus p̄niciofiores habē
tur inuidi. Si q̄dē serpētes p̄ plagas emittūt uirus. Quod pu
trefcētia uulnera paulatim exedit. Inuidos uero sunt: qui pu
tēt etiā ip̄o aspectu nocere. Et iccirco bonę interdū habitudi
nis corpora: q̄bus illi inuideāt extingui: & eorū splēdorē elā
guescere: ac si p̄niciofa aliqua grauedo ex inuidorum oculis
flueret: qua mortaliū corpora infecta corruptaq̄ redderen
tur. Ego uero hāc opinionē tanq̄ uulgare p̄trāseo. Talemq̄
qualē uetule mulierculis narrare solent. Illud affirmo infestū
p̄bis hoibus demonē. Si q̄n̄ optiones hominū suarum simi
les reperit: ip̄as ad libidinē suā tractare: itaq̄ oculis mortaliū
quasi suę uolūtatis ministris uti. Ad hęc nō horres teipm̄ ser
uum facere p̄niciosissimi demonis. Sed uitis inquinari te pa
teris: q̄bus hostis fias eorū: q̄ nullā tibi iniuriā intulerunt. Ho
stis dei boni & nullo liuore p̄turbati. Agite fugiamus hoc
adeo intollerabile malū. serpētis admonitio ē inuētio demo
nis: fatio inimici. Arrabo poenę ipedimētū pietatis. Via ad
igné eternum: priuatio regni. Quid q̄ & ip̄o aspectu inuidi
discernunt? Oculi eorum atrii sunt atq̄ obscuri: genę pallidę
turbida sup̄cilia: animus p̄turbatiōe diruptus ueritatis iudi
ciū de rebus nullū habēs: nō uirtus apud illos laudabilis ē: nō
dicēdi copia honestate ac grā p̄fulgēs: non aliud q̄pp̄iā earū
rerū: quas seq̄ admirariq̄ solemus: sed quē admodū uultu
tes solēt ad putrescentia cadauera in pastus discurrere cōplu
ra prata: cōpluris amoenos atq̄ odoriferos agros sup̄uolā
tes: & ueluti muscę infueuerūt integras corporis partes p̄ter
mittētes ad ulcera sese cōferre: eodē mō inuidi splēdorē uitę
& rerū gestarū magnitudinē p̄termittētes hominū dūtaxat
uitis imorant. Quod si a recto nō nunq̄ q̄d sepe mortalibus
accidit deflectere uideant: hoc diuulgāt. & p̄ eas res illorum
uitā eē in aperto uolunt: ignaris pictoribus similes. Qui per

obtortū nasū aliāue hm̄oi cicatricē aut nālē aliquē defectū aut
casu sup̄ueniētē eorū quos effingere conāt formā oñdūt. Ad
id accedit: q̄ q̄busdā trāsmutationibus ad malū laudabile sub
uertūt. Et p̄ uicia uicina uirtutibus calūmiant. Fortē uirū teme
rariū uocat. Tēperantē: asperū: iustū immanē. Prudentē uer
sutū. Magnificū uetosū nomināt Liberalē p̄digalitates parcū
auaricię accusant. In sūma oibus uirtutis speciebus noia ip̄o
nūt ab oppositis uitis mutuata. Quid igit̄ an in accusatione
huius mali orōnē terminabimus? Hęc uero medicinę q̄si me
dia pars ē. Neq̄. n. inutile uidef: si q̄s egroto morbi sui magni
tudinē añ oculos ponat: quo diligentiorē eius rei suscipe curā
possit. At si q̄s eū hoc in loco nō dū pristinę incolumitati resti
tutū relinquat: nihil aliud agit: q̄ si egrotatē in morbo missum
faceret. Quid igit̄? Quo pacto hanc egritudinem aut princi
pio euitabimus aut deinceps in eam p̄lapsi propellemus. Si
a primordio nihil magnū nihil excellēs in rebus humanis eē
nobis persuaferimus. nō hominū diuitias: non fragilem glo
riam: non bonam corporis habitudinem. Neq̄ enim in re
bus adeo momētaneis foelicitatē consistere desinimus. Sed
ad eterni ueriq̄ boni participationē uocamur. Quapropter
non diues ob diuitias admirandus: non potēs ob splendorē
& amplitudinē suam: non fortis ob robur corporis: non sapi
ens ob copiā uerborū. Hęc enim instrumēta uirtutis sunt. Si
qui ipsis bene utatur. At nullam in se beatitudinem continent
Quicūq̄ igitur his male utitur: non secus miser iudicāndus est
q̄ qui gladio quē in tutelā corporis sui acceperat: ultro seipm̄
uulnerauit. Qui uero bene & s̄m̄ rectam rationem p̄sen
tia tractat. Quiq̄ dispensator est earum rerū: quę sibi a deo
collate sunt: neq̄ in p̄prium solūmodo usum thesauros cu
mulat: is laude beniuolentię dignus est: & ob amorē eius
erga pximū & ob mores suauissimos. Quos circa si prudē
tia p̄stat quispiā. Si diuino sermone clarus habetur: noli illi cō
tinuo inuidere: noli unq̄ tacere sacrarū litterarū interpretē. Si

qs spiritus sancti gr̄a acceptus ē: laudēq; ab audiētibus cōseq-
tur. Tuū. n. bonū est. Et tu propter donū doctrine missus es.
Si suscipe aliqd uelis. Pręterea scaturiētē fontē nullus est q; te-
gat: ob radiātē solē nemo sibi oculos obnubit: nemo inuidet.
Sed ad uoluptatē suā unusquisq; illis fruit. Spirituali uero ser-
mōe in ecclesia dei scaturiētē & pio corde e spiritus sancti do-
nis effluētē nequaql̄ letas adhibes aures. Sed audiētū plausus
tibi molesti sunt. Velleq; nec q; fructū perciperet adesse quęq;
nec q; laudaret. At q̄l̄ hęc apud iudicē animarū nr̄arū excusa-
tionē habere poterūt? Igit̄ naturę bonū fateri oportet animi
bonū esse. Qui uero diuitis floret: potētia ualitudine corpo-
ris recteq; his utit̄: eū amare tueriq; debemus tāq; cōia habē-
tē uite instrumēta. Ea. n. fm̄ rectā rationē partiē diuitiarū co-
pia: abūde subministrās & corporis obsego laborātibus p̄si-
diū ferēs. Cęterā uero oēm substantiā nō magis suā q; cuiusli-
bet egeni iudicās. Qui uero in huiusmōi rebus aliter se habet
is miser potius q; inuidia dignus existimādus ē: utpote maio-
rē ad male agēdū oportunitatē nactus. Nāq; id nihil aliud ē:
q; ob maiorē copiā abundantiāq; perire. Si igit̄ ad iniusticiā q̄si
quoddā uiaticū diuitię sunt. Profecto miser est diues. Si uero
ad uirtutē cōducibiles nullū apud diuites inuidia locū habet.
Cū cōmunē oim̄ usum diuitias p̄ferat: nisi qs forte ita p̄fid⁹
est: ut sibi quoq; ip̄i bonorū gr̄a inuideat. Quod si paulisp̄ hu-
manas res cogitatiōe relinquant & ad uerū illud ac laudabile
bonū mentē erigas: lōge magis uereberis aliq; terrenis istis
& corruptilibus rebus foelicē aut admiratiōe dignā iudica-
re. Quisquis igit̄ ita uiuit: ut uagis istis ac mūdāis rebus mini-
me sit implicatus. Is ut in iuidiā icidat: fieri nō pōt. Si uero omni-
no gl̄ie auidus es: & q; plurimis p̄stare cupis: ac iccirco q; secū-
dus sis: equo aīo ferre nō potes. Est. n. hęc quoq; p̄cipua inui-
dię causa: ad exercitacionē uirtutū ābitiōnē tuā tāq; ad p̄fluen-
tem quendam riuum conuertito: neq; prorsus quacūq; uia
diues fieri optato. neq; mūdāis dumtaxat operibus illustis

Hęc. n. in tua potestate nō sunt. Sed iustus esto sed tēperans
prudēs: fortis: & in his quę ad diuinā religionē p̄tinēt: patiēs.
Sic. n. & teip̄m saluū feceris: & i maioribus rebus maiorem
gloriā cōsequeris. Virtus. n. in nob: s̄ ip̄is ē: & a studiosis eius
possideri facile pōt. Abūdātia uero pecuniarū: pulchritudo
corporis dignitatū splēdores in nr̄a potestate nō sunt. Qua
propter si uirtus q; p̄tabilius bonū est & eternius: ac omnū
cōfessiōe principatū tenēs ip̄a nobis ip̄a quę rēda est. Hęc ue-
ro aīo nr̄o insita eē nullo mō pōt: nisi cū ab oī alia labe tū uel
maxie ab inuidię p̄turbatiōe purus sit. Nō uides q; gr̄ade ma-
lū sit hipocrisis? At hęc inuidię fructus ē. Morū. n. duplicitas i
uidię p̄cipue gr̄a inter mortales repiri solet. Si qdē odiū in p̄-
fundo pectoris substinētes charitate coloratā sup̄ficiē p̄ se fe-
rūt: scopulis p̄fecto siles: q; breui unda tecti malū p̄uidis nau-
tis inspatū obiciūt. Quapropt̄ si mors illinc aduersus nos ue-
lut ex fonte p̄fluit: bonorū omnū priuatio: alienatio dei: cō-
fusio diuinę legis & omnū quę in hac uita sunt bonorū euer-
sio. Credamus ap̄lo: neq; efficiamur inanis gl̄ie cupidi: inui-
cē puocātes: inuicē inuidētes. Sed potius benigni: misericor-
des: donātes inuicē: sicut & deus donauit nobis.

Basilii epistola de uita solitaria ad Gregoriū Nazan-
zenū p̄ Frācisū Filelphū e greco traducta.

Basilii Gregorio Nazanzeno Saluē em.

Gnoui tuā epistolā: quē admodū amicorū fi-
lios ex ea parētū quę illis apparet similitudi-
ne agnoscūt. Nā qd̄ ais haud eē rē magnā lo-
ci extractionē ad inducēdū aīo tuo appetitū
quēdā uiuēdi nobiscū: ni prius & de mō & de uite actiōe ali-
qd didiceris: iste sane cogitatus & tuus ē: & tuo dignus aīo:
q; res oīs humanas nihili faciat ad eā: quę nobis beatitudo in
p̄missionibus ē p̄posita. Me uero scribere certe pudet: quę
ip̄e noctu dieq; faciā in hac solitudine. Reliq; n. urbanas con-
suetudines p̄inde atq; innumerabiliū malorū occasiōes. Sed

meipm relinquere nōdū potui. At illorū sum filis: q ob iperitiā nauigādi in mari turbati: atq; nauēates magnitudine nauigii offendūt: tanq; id in agitādo sit multū: & inde in lembū cymbāue trāseuntes ubiq; nauēat ac turbant. Eos. n. pauor bilisq; comitat. Huiusmodi qddā etiā ipi patimur. Res enī domesticas conuehētes ubiq; sumus cū filibus tumultibus. Itaq; nullū magnū ex hac solitudine fruetū sumus consecuti que qdē facere oportebat: & uñ nobis iesum xpm seq; q salutē nobis p̄cepit. Ait. n. Si qs uult post me uenire abneget semetipm: & tollat crucem suā & sequat me. Ea. s. hec sunt. In ocio conādū ē uti mēte. Nā que admodū oculus circūactus assidue quicq; nūc ferat obliquus: nūc sursum: deorsumq; frequētius uertat: rē subiectā liqdo uidere nō pōt: sed ei qd aspiciat uisum affigat: oportet: si plane cernere illud uelit: sic etiam mēs hūana ubi sit tracta innumerabilibus mūdi curis clare ueritatē intueri nequit. Verū q nuptiarū uinclis nōdū ē cōiugatus: hunc rabidē cupiditates: & effrenati appetitus: & amores quidā imanes pturbāt. Quē uero coniugium iā coerces: hunc alter curarū tumultus excipit: in filiorū charitudine cupiditas filiorū. At i filiorū possessiōe eorū dē alendorū solitudo: uxoris custodia: domus diligētia: seruorū gubernatio tabularū detrimēta: cōtētiōes aduersus uicinos: iudiciorum cōplicatiōes: mercaturē picula: agriculturē lassitudines: dies oīs affert ppriā tenebrositatē aię: & noctes diurnas curas accipiētes i eisdē imaginatiōibus mētē decipiunt. Horū at una ē fuga: segregatio ab uniuerso mundo. Sed mundi sepatio nō ē ab ipso corpali secedere: sed auellere aiām ne sil' cū corpore patiat: & carere urbe: carere domo: carere pprio: carere argento: carere possessione: carere opibus: fieri ociosum icōmutabilem: humanarū disciplinarū indoctū: patū ad corde suscipiēdas iclytas diuinę doctrinę ipressiones. Prępatio at cordis ē dediscere eas malę cōsuetudinis doctrinas: qbus cor ipm p̄occupatum sit. Nā neq; scribere in cera is queat q

nō prius deleuerit ipofitas notas: nec i aio diuina p̄cepta deponere: q minus inde ea exemerit: qbus ille sit añ ex cōsuetudine occupatus. Ad hoc igif maximā nobis utilitatē p̄stat solitudo: q tū nras cōcinnat pturbatiōes: tū rōni ad eas oīno ex aio excidēdas ociū dat. Nā ueluti fere: q ad decertādū ualent demulcendę sunt. Ita cupiditates: & iras: & metus: & egritudines: que uenenoſę sunt animi fere: sopiri oportet p̄getē: ne cōtinua irritatiōe efferatę alacrius decertēt aduersus uim & iperiu rōnis. Esto igif secessus talis: q̄lis ē etiā n̄: liber hoīum cōmercio quo exercitatiōis cōtinuatio a nemine iterpollēt extrinsecus. Exercitatio aut sit pietatis que diuinis cogitibus alat animū. Quid nā igif beatius: q̄ angelorū tripudiū in terra imitari? Vt cōtinuo qdē icipiēte die orōnes aggressus & hymnis & cātibus conditorē efferat? Deinde ubi sol pura luce splēduerit ad opa se conuertēs ubiq; sil' p̄nte orōne hymnis opas cōdiat ut sale. Hymnorū enī cōsolationes & hylarē statū aię ac dolore uacuū munere suo reddūt. Quies igif p̄cipiū ē purgatiōis: neq; lingua hominū loquēte: nec oculis q̄ litatē corporis & quātitatē speculātibus: nec auditu aię tonū excludēte i auditiōibus modulorū: q sint ad uoluptatē cōditi nec in uerbis facetosorū & ridiculorū hominū: id qd maxie soluit natura cōtētiōne animi. Mēs. n. que nō sit disp̄sa i res exteriores: nec i mūdū a sensibilibus delata: tū ad se ipam redit: tū p̄ semetipam ad dei notionē ascēdit cui pulchritudie circūlustrata illustrataq; ipi' etiā naturę obliuione capif: neq; ad cibi curā: nec ad amictuū solitudinē animū detrahit. Sed a curis terrestribus uacationē agēs oē suū studiū ad eternorū bonorū acquisitionē trāffert. Quo nā pacto tēpātia sibi fortitudo q̄pariat: quomodo etiā & iusticia & prudētia: ac relique uirtutes quecūq; hisce generibus diuidunt: singula uiuendi iura p̄ officio subiiciūt uiro bono. Verū maxima uia ē ad inuentionē officii meditatio & ipa diuinarū & spiritualiū scripturarū. In his enī & actionū obligationes inueniunt & uirorū

beatorū uite litteris traditę uelut imagines quędā animatę di
uinę reipublicę ad imitationem bonorū operum propositę
sunt. Itaq; cuius rei se quisq; inopę senserit: ubi ei insistat: tanq;
a cōmuni quadā taberna medicinaria medicamentū inuenit
ęgrotatiōi accōmodatū. Et amator qdē tēperantię circa eā:
quę de Ioseph historia ē assidue reuoluit: & ab ipō actiones
tēperantię edocent: eū reperiēs nō modo cōtinenter se habe
re aduersus uoluptates: sed etiā fm habitū dispositū ad uirtu
tē. Fortitudinē uero discit a Iob: qui non solū ad cōtraria uite
recidēs: cū paupere diuite: & orbus filiis a pulchra filiorū ple
redditus esset: in uno tēporis momēto idē pmanit: inuictam
ubiq; seruās animi magnitudinē: sed neq; amicis ad se cōsolā
dū ueniētibus cū eius res tristis increparēt simulq; auget ex
aspatus ē. Quod si rursū cōsiderant quo pacto eadē in re sit
aio & leni & feroci: quo ferocitate utat aduersus peccatū. Le
nitate autē erga hoies: repiet David bellicis qdē uirtutibus ge
nerosū: lenē uero atq; ipermotū in retribitiōibus inimicorū.
Talis etiā Moses. nā in illos animosius insurrexit: q in deū de
liq;ssent. Sed aduersus se calūnias leniter ptulit. & ubiq; sicuti
pictores cū ab imaginib⁹ imagines pingāt: sēpius ad exēplū
aspiciētes liniamētū inde assūptū ad suę trāsserūt artis studiū:
sic etiā q se studet oibus uirtutis ptibus pfectum reddere: huic
ad uitas sanctorum ueluti ad quędā signa: quę & motu utant
& actiōe respiciēdū est: efficiendūq; illorū bonū p imitationē
sibi peculiare. Orones rursū lectionibus succedētes recētio
rē animū ac maiore in deū desiderio uigentē suscipiūt. Hone
sta autē oō ea est: quę manifestā in aio dei notionē inducit: &
hoc ē dei habitatio qd p memoriā in sese deū collocatū habet
Sic efficimur dei templū: cū neq; terrestribus curis memorię
cōtinuatio interpollēt: nec pturbatiōibus improuisis mēs tu
multuet. Sed effugiēs oia uir dei amator recedit ad deū passi
ones illas expellēs: a qbus ad incōtinentiā inuitat: & hisce stu
diis intēdit: a qbus ducit ad uirtutē. Ac primū omniū studen

dū est: ne circa dicēdi usum indoctus sit sed interroget sine pti
nata: nō deat sine ambitioē. Neq; illū q secū disputat: interpol
let ubi utile qd dicat. Nec etiā cupiat sermonē cū ostētatiōe
ingerere mēsuras diffiniēs rōne & auditu. Discendū sine uere
cūdia & docēdū sine iuidia. ac si qd ab altero ē edoctus: neq;
abscondat quę admodū iprobę mulieres spurios: quos suppo
nūt: sed patrē rei: quā loq; p dicit. Vocis autē tonus q medius
sit pferat: ut neq; propter puitatē diffugiat auditū: nec propē
intensionis magnitudinē iportunitatē afferat. Et ita edat oō
nē: ut añ in seipō qd dicēdū sit exq;serit. Salutet obuiā factos.
Se in hominū cōsuetudine dulcē pset. Neq; suauitatē p face
tositatē ueneit: sed p benignam exortationē sit gratosus. As
peritatē increpare etiā si oporteat extrudere debet. Sed si ipm
anticiparis p mētalē humilitatē ita facile accuratiōis indigēte
admitteris. Sepe numero quoq; ille pphetę castigatiōis mo
dus utilis nobis ē: q peccatori David nō iduxit a seipō dānati
onis modū: sed psonę subiectiōe usus illū ipm pprii criminis
iudicē cōstituit: quo cū ipemet aduersus seipm sententiā ferret
nihil amplius de aduersario quereret. Seq; autē humilē atq;
abiectū ai sensū: uisus tristis & i terrā itues: habitus neglectus:
coma squalida: uestis sordida. Ut quę luctuosi de industria fa
ciūt: hęc ultro i nobis appareant. T unica pęcincta sit corpo
ri. Sed neq; cingendū est supra ilia quippe quod muliebre sit:
nec itē cingēdū laxius: adeo ut disfluat tunica: hoc enī fastuo
sum est & molle. Incessum oportet eē neq; lāgidū: ne dissolu
tionē animi accuset: nec rursū uehemētē ac tumultuariū: ne
inconstantis attonitiq; animi impetus ostēdat. Vestis intētio
esse debet: ad sufficiēs uelamentū carnis: & hyeme & estate.
Pręterea neq; floriditatē in colore cōuenit persequi: nec in cō
fectione tenuitatem ac molliciam. Nam circumspicere in ue
stibus oculorum pulchritudinem: simile est ei foeminarum
ornatui: quo ille utētes alieno flore genas capillosq; suos infi
ciūt. Quin etiā ita crassa tunica esse debet: ut ei nō sit opus ad

fouendū hominē indutū. Calciamentū uero p̄ dignitate sit
uile: abū deq; necessitatē expleat Et ut ita dicā quē admodum
in uestimēto id debet p̄esse: quod sit ad necessitatē: sic etiā in ci
bo panis necessitatē explebit: & aqua homini bñ ualenti cura
bit sitim. Quęcūq; aut̄ obsonia ex feminibus & oleribus fiāt:
possunt ad necessarias indigētias robur corpori conseruare.
Esse uero ita debet: ne rabadā in faciē oñdat: sed ubiq; stabilita
tē & māsuēdinē & continentīā in uoluptatibus seruet. Nec
etiā tūc mentē in dei notiōe habeat otiosam. Sed ip̄am epula
rū naturā & suscipiētis corporis molē occasionē faciat glorię
p̄dicandę: quō uarias ciborū species corporū p̄prietati accō
modatas rerū omniū dispēsator excogitauit. Oīones ante ci
bū faciēdę sunt p̄ eorū dignitate quę deus p̄bitor: & nūc dat
& in futurū seruauit. Oīones itē fiant post cibos: quę tū p̄ his
quę nobis sunt data gr̄as agāt: tū quę p̄missa sunt petāt. Ho
ra una sepatim sit cōstituta cibo: quę ip̄a per circuitū occurrat
aut e uiginti & quattuor horis diei & noctis uix hęc sit una:
quā corpus absumit. Relique uero in operatiōe mētis occu
pet uirū iudistiū. At somni & leues sint & abitioni faciles: q
natura sequētes tenuitatē uictus dedita opa interpollent a re
rū magnarū sollicitudine. Profundo. n. sopore detineri soli
tis mēbris adeo ut otīū absurdis imaginationibus p̄beatur
quotidiana eos afficit morte: q̄ sic dormiant. Sed quod aliis
est tēpus matitunū: hoc pietatis studiosis sit nox in tēpesta: cū
p̄sertim quies nocturna uacationē animę largiat. Neq; oculi
nec aures p̄nitiosum aut auditum aut uisum in cor trāsmittat:
sed mēs sola p̄ se ip̄am cōiungat deo: ac sese in delictorū me
moria corrigēs termino sibi ponat ad excludendū malū diui
nūq; auxiliū imploret ad desideratarum rerū perfectionem.

FINIS.

Impressum Salmaticę per Ioannē gysser
de Silgēstat Alemanū. Anno salutis. M.
cccc. j. die uero. xxix. decembris.

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GREDO.SAL.ES